

Mens vi som mennesker godt kan lide lidt variation i det daglige indtag, så ønsker koen så stabil en foderration som muligt.
Foto: Peter Hvid Laursen

Grovfodermatchen ved foderbordet – 2. halvleg

Grovfodermatchen har bidraget med værdifuld viden om grovfoderproduktion og har bevist, at der kan være store penge at hente ved at optimere grovfoderproduktionen fra jord til foderbord.

Af konsulent Peter Hvid Laursen,
Videncentret for Landbrug, Kvæg

I den seneste udgave af Grovfodermatchen, der sluttede ved årsskiftet, fulgte vi fire bedrifters grovfoderproduktion og -håndtering gennem to år. Kort fortalt handlede 2. halvleg af grovfodermatchen om, hvor gode bedrifterne var til at

sammensætte foderrationer til en optimal mælkeproduktion og dermed udnytte det høstede grovfoder fra 2009 - med mindst mulige omkostninger og spild til følge.

Læs mere om de enkelte delresultater og pointgivning på hjemmesiden www.grovfodermatchen.dk.

Allerede inden grovfoder-

matchens start havde deltagerne, sammen med deres planteavls- og kvægbrugsrådgivere, lagt en plan for kvalitet og udbytte i marken i 2009, og vi havde mulighed for at følge de enkelte teams i bestræbelserne på at opnå målene. Og her handlede det ikke blot om at være 'heldige med vejret', men i stedet at bruge vejret som

medspiller sammen med en meget detaljeret handlingsplan, der til enhver tid kunne revideres.

Læssenøjagtigheden - hver dag

Alle teams havde det nødvendige udstyr til at kontrollere læssenøjagtigheden, og vi foretog kontrollen i to gan-

Den Europæiske Union ved Den Europæiske
Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet
for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget
i finansieringen af projektet

		Bedrift nr.			
		1	2	3 *)	4
Fodereffektivitet FE	Pct	88	88	82	86
EKM pr. FE	Kg	1,47	1,43	1,33	1,39
Kraftfoder, øre pr. FE	øre	148	169	132	152
Grovfoder øre pr. FE gns.	øre	76	63	103	77
Grovfoder, FE pr. årsko	FE	4.843	4.148	3.266	4.119
Selvforsyningsgrad	Pct	71	60	60	58
Mælkeproduktion i alt kr.	Kr	25.904	22.613	19.578	22.299
Ekm kg. Pr. årsko	kg	11.074	9.761	7.446	9.500
Foderomk., i alt	Kr	7.558	6.990	6.068	7.681
- heraf kraftfoder	Kr	2.539	3.048	2.449	4.004
- heraf korn	Kr	625	0	0	0
- heraf biprodukter	Kr	344	849	0	160
- heraf grovfoder	Kr	3.681	2.613	3.364	3.172
- heraf mineraler	Kr	369	480	255	345
Mælk minus foder	Kr	18.346	15.623	13.510	14.618
Foderomk. Pr. kg mælk	kr	0,68	0,72	0,81	0,81
Restbeløb pr. kg. EKM	Kr	1,66	1,60	1,81	1,54
Restbeløb pr. årsko	kr	18.346	15.623	13.510	14.618
Forskel i fht. bedrift nr. 1	kr	-	-2.723	-4.836	-3.728

Table 1. Nøgletal og beregninger fra slutrunden i grovfodermatchen.
*) Jerseybesætning

► ge to uger med tilbagevirkende kraft, dvs. at vi ikke på forhånd fortalte, hvornår vi ville kontrollere. Softwaren i fuld-fodervognene gør det nemlig muligt at trække oplysningerne bagud i tid for en ønsket periode, og deltagerne havde derfor ikke mulighed for at gøre noget særligt ud af læssenøjagtigheden i den forbindelse. Sådan skulle det heller ikke være, da læssenøjagtigheden skal være i top hver dag. For mens vi som mennesker godt kan lide lidt variation i det

daglige indtag, så ønsker koen så stabil en foderration som muligt for at opnå en god vomfunktion og dermed at kunne udnytte næringsstofferne optimalt. Hertil kommer, at læssenøjagtigheden også kan have stor betydning for fodringsøkonomien.

Tidsforbrug og logistik omkring fodringen

Omhyggelighed koster tid og penge, så det handler om at have nogle klare mål for hvor store afvigelser, der er accep-

table, og så i øvrigt opbygge færdigheder og rutiner, der gør, at tingene forløber i et fornuftigt tempo samtidig. Og det var lige præcis det, vi satte i spil, da vi samtidig med kontrollen af læssenøjagtighed, kontrollerede og målte tidsforbruget for fodringsarbejdet på bedrifterne.

Først skulle bedrifterne selv opdele fodringsarbejdet i de enkelte dele som afdækning af silo, rengøring af foderbord, læsning af foder og udfodring mv. Derefter skulle der sættes

tid på - en realistisk tid vel at mærke, for efterfølgende målte vi tiden med stopur. På den baggrund og med udgangspunkt i staldmaskinernes værdi pr. 1. januar 2010, kunne vi ret præcist beregne omkostningerne til udfodring.

For stort bufferlager kostede dyrt

På en af bedrifterne oplevede vi en forholdsvis lang læssetid af den grund, at der skulle hentes græsensilage i en markstak langt væk fra ejendommen.

God økonomi i fodringen
kræver styr på alle led
fra jord til foderbord.
Foto: Claus Solhøj

Bufferkapaciteten var blevet for stor hjemme i siloerne, og derfor var en markstak nødvendig. Men det koster penge - mange penge - i form af ekstra tidsforbrug. Og ved hjælp af stopuret ved vi nu hvor meget: 25 minutter ekstra om dagen!

Det skjulte tab i ensilagen

I efteråret 2010 var vi på besøg på bedrifterne bevæbnet med et termokamera, der evt. kunne afsløre varmedannelse i snitfladerne på de åbne siloer. Vi fandt ingen varmedannelse af betydning i den forbindelse. Det samlede tørstofstab i alt grovfoder lå mellem 1,1 procent til 4,6 procent på de fire bedrifter.

I enkelte siloer med græsensilage har der været registreret store tab, og der har bedrifterne haft en forklaring på tabet, som man umiddelbart kan lære af: Fortørringen gik hurtigere end beregnet, græsset blev for tørt, blev ikke pakket nok sammen, og for langsom udtagningshastighed har resulteret i varmedannelse med tab til følge.

I majshelsæden derimod har der været et tab på om-

kring fem til seks procent på to af bedrifterne, mens de to andre stort set ikke har konstateret et tab. Årsagen til dette kendes ikke, men vi kan ikke udelukke, at det er det skjulte tab i ensilagen, der har været på spil. Der har muligvis været varmedannelse et par meter inde i stakken, som man ikke har opdaget, fordi varmen igen var forsvundet inden udtagningen.

Lageromkostninger skal også med

For at beregne lageromkostningerne har vi opgjort lagerets fysiske størrelse i kvadrat- og kubikmeter, og vi har taget udgangspunkt i den opgjorte værdi pr. 1. januar 2009. Herpå har vi beregnet en forrentning og afskrivning på ni procent. Dog har vi samtidig anslået en nyværdi og beregnet omkostningen - ligeledes af nyværdi for sammenligningens skyld.

Med en komplet registrering af produktionsomkostninger, ensileringstab, lageromkostninger og tidsforbrug til fodring har vi ret præcist pris på foderbordet for de fire

bedrifter, der var med i grovfodermatchen.

KvægNøglen viste os resultatet

I hele 2010 holdt vi et skarpt øje på produktionsresultaterne i stalden, for det er her, kvaliteten og sammensætningen af grovfoderet virkelig skal stå sin prøve. Hvor god en foderation kan man sammensætte af sit hjemmeavlede foder, som vi i forvejen kendte prisen på, og hvor meget foder skal der indkøbes som supplement, og hvad koster det? For at holde styr på produktionsresultaterne og for at få en ensartet opgørelse på alle bedrifter besluttede vi at anvende KvægNøglen som værktøj til opgørelserne. KvægNøglen er også i den forbindelse helt unik i forhold til at vise vigtige nøgletal omkring foderudnyttelse, selvforsyning og effektivitet.

Almindeligvis bruges standardiserede priser for hjemmeavlet foder i KvægNøgleopgørelser for sammenligningens skyld. Men nu, hvor vi i forvejen kendte de eksakte priser, har vi brugt dem og har der-

med beregnet restbeløbet pr. kg. EKM og pr. årsko. Se resultater og nøgletal i tabel 1 nedenfor.

Forskel der rykker

Det er uden tvivl bedrift nr. et, der har udnyttet det høstede grovfoder bedst. Når vi ser bort fra bedrift tre, der er en jerseybesætning, så har køerne på bedrift nr. et indtaget 700 FE mere i billigt hjemmeavlet grovfoder end køerne på bedrifterne to og fire. Og det er samtidig sket uden, at det er gået ud over mælkeydelsen - tværtimod. For på bedrift nr. et har køerne produceret hhv. 1.300 og 1.500 kg mælk mere end på bedrift to og fire. Forskellen i restbeløbet pr. årsko er vist i den sidste linje, og her er der en forskel på hhv. 2.723 og 3.728 kr. pr. årsko.

Ovenstående nøgletal taler helt for sig selv. Grovfodermatchen har bidraget til værdifuld viden på området og har bevist, at der kan være store penge at hente ved at optimere grovfoderproduktionen fra jord til foderbord.